

บทที่ 3

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ข้าพเจ้าได้ให้ความสำคัญกับการนำเสนอภาพคนต่างจังหวัดในกรุงเทพฯ ที่แสดงออกถึงชีวิต ตัวตนและอารมณ์ พร้อมกับนำเสนอความงามที่แตกต่างกันระหว่างความงามของภูมิทัศน์ในชนบทที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ และความงามของภูมิทัศน์ของเมืองหลวงซึ่งเป็นเมืองขนาดใหญ่และทันสมัยซึ่งเกิดจากการสร้างขึ้นของมนุษย์ซึ่งจงใจให้คนเหล่านี้อพยพเข้ามาอยู่ โดยผ่านจินตนาการ ทศนคติและมุมมองทางศิลปะของข้าพเจ้า ซึ่งได้มาจากพื้นความรู้สึกรสชาติของคนต่างจังหวัดที่เข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครจำนวนหนึ่ง ที่ข้าพเจ้าได้พูดคุย ศึกษาและทำการถ่ายภาพ

ในงานภาพถ่ายทิวทัศน์ที่ออกมาจึงเป็นการสะท้อนภาพจากทศนคติของข้าพเจ้าที่มีต่อความเป็นเมืองและความเป็นชนบท โดยอาศัยภาพแห่งความรู้สึกภายในใจของคนต่างจังหวัด ๆ ที่มีต่อบ้านเกิดของตนเอง รวมทั้งภาพความคาดหวังและจินตนาการที่มีต่อเมืองใหญ่ เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบ

ส่วนภาพบุคคล ซึ่งเป็นคนต่างจังหวัดตามสถานที่ต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ที่ข้าพเจ้าเดินทางออกตระเวน มองหา เลือกรับ เข้าไปทำความรู้จักและถ่ายภาพนั้น ข้าพเจ้าเลือกกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางอาชีพ อายุ ประสบการณ์ ที่มีความน่าสนใจ ซึ่งหมายถึงความหลากหลายของการดำเนินชีวิต รูปร่าง ใบหน้า บุคลิก ท่าทางและการแต่งกาย ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ ทำให้เมื่อภาพถ่ายเหล่านี้ถูกนำมาจัดเรียงอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ข้าพเจ้าเชื่อว่านอกจากแต่ละภาพจะต่างสื่อตัวตนออกมาด้วยตัวของมันเองแล้ว จะยังสร้างภาพของชีวิตที่เข้มข้นหลากหลาย ไม่ซ้ำกัน และก่อให้เกิดความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไปตามพื้นฐานและประสบการณ์ที่ไม่เหมือนกันของผู้ชมงาน

ในภาพกว้างทั้งหมดจึงเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกที่มีต่อชีวิตในชนบทกับชีวิตในเมืองหลวงกรุงเทพฯ โดยผ่านทางคนต่างจังหวัดเหล่านี้เป็นตัวกลาง เพื่อนำเสนอมุมมองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลที่อพยพจากชนบทสู่เมือง

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าสำหรับวิทยานิพนธ์ชุดนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

- 3.1 ขั้นตอนการออกเดินทาง ตระเวนหาบุคคล ภูมิทัศน์ที่เหมาะสม และการถ่ายภาพ
- 3.2 ขั้นตอนการปรับแต่งและอัดภาพ

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอผลงาน

3.1 ขั้นตอนการออกเดินทาง ตระเวนหาบุคคล ภูมิทัศน์ที่เหมาะสม และการถ่ายภาพ

3.1.1 ภาพบุคคลต่างจังหวัดชั้นกรรมาชีพที่อาศัยและใช้ชีวิตอยู่ใน กรุงเทพมหานคร

3.1.2 ภาพภูมิทัศน์ในกรุงเทพมหานคร

3.1.3 ภาพภูมิทัศน์ในชนบท

3.1.1 ภาพบุคคลต่างจังหวัดชั้นกรรมาชีพที่อาศัยและใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพมหานคร

เนื่องจากสภาพการจราจรในกรุงเทพมหานครที่คับคั่งและการหาที่จอดรถก็เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางเสาะหาสถานที่ที่ต้องการถ่ายภาพ ข้าพเจ้าจึงใช้วิธีการขี่จักรยาน ท่องไปตามที่ต่าง ๆ ทั่วกรุงเทพ ฯ หรือขี่จักรยานไปหยุดที่จุดหนึ่ง แล้วลงเดินตระเวนไปเรื่อย ๆ เพื่อสังเกตหาบุคคลที่เหมาะสมกับแนวคิดของงาน ทั้งใบหน้า บุคลิก ท่าทาง การแต่งกาย เพศ วัย หรืออาชีพ เมื่อพบก็จะเข้าไปพูดคุยอย่างสุภาพ เพื่อทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคย เพื่อวัตถุประสงค์คือ ผู้เป็นแบบจะเริ่มรู้สึกเป็นกันเองกับผู้ถ่ายภาพ ภาพที่ออกมาจึงแสดงความเป็นตัวตน บุคลิกของเขาได้อย่างใกล้เคียงที่สุดเท่าที่จะทำได้

นอกจากนี้การสามารถสร้างความเป็นกันเองกับผู้เป็นแบบที่เพิ่งพบกันครั้งแรกนั้น ยังทำให้ผู้เป็นแบบนั้นได้บอกเล่าเรื่องราวชีวิตคร่าว ๆ ของเขา ทั้งความรู้สึกหรือความคาดหวังที่มาอยู่กรุงเทพ ฯ ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสดึงและเห็นภาพชีวิตกว้าง ๆ ในความทรงจำของเขาครั้งยังอยู่ในชนบทในเวลาที่ยากัดของการสนทนาแต่ละครั้งเพื่อนำมาเป็นส่วนประกอบในการทำงาน

การถ่ายภาพแต่ละบุคคล จะทำการถ่ายอย่างน้อย 3-4 ภาพแล้ว นำมาคัดเลือกภาพที่ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเหมาะสมและใกล้เคียงความเป็นตัวตนของบุคคลนี้ในความเห็นของข้าพเจ้าที่สุด แล้วนำมาเข้าสู่กระบวนการปรับแต่งและอัดภาพให้ได้ตามความรู้สึกที่ต้องการ เพื่อนำมาจัดแสดงร่วมกันกับภาพหมวดอื่น ๆ

ภาพประกอบ 3.1 : ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

จ่อย คนงานก่อสร้าง กรุงเทพฯ ฯ พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.1.2 ภาพภูมิทัศน์ในกรุงเทพมหานคร

เนื่องจากสภาพการจราจรในกรุงเทพมหานครเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางเสาะหาสถานที่ที่ต้องการถ่ายภาพ ข้าพเจ้าจึงใช้วิธีการขี่จักรยาน ท่องไปตามที่ต่าง ๆ ทั่วกรุงเทพ ฯ เมื่อเห็นสถานที่ที่เหมาะสมจึงสามารถหยุดถ่ายภาพได้ทันทีโดยสะดวก

นอกจากการขี่จักรยานเพื่อเสาะหาสถานที่ถ่ายภาพแล้ว ข้าพเจ้ายังหาโอกาสขึ้นไปบนตึกสูงหรือสิ่งปลูกสร้างที่มีความสูงเช่นบนทางด่วน เพื่อถ่ายภาพเมืองจากมุมสูงหรือเปิดกว้าง ทำให้ได้ภาพที่แสดงความรู้สึกถึงความไพศาลและอลังการของเมืองหลวง

ส่วนตัวสถานที่ที่ถ่ายภาพในกรุงเทพนั้น ความรู้สึกของข้าพเจ้าเอง ประกอบกับข้อมูลที่ได้มาเกี่ยวกับความรู้สึกถึงสถานที่ที่คนต่างจังหวัดอยากเห็น อยากสัมผัสในกรุงเทพ ฯ ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ อาคาร สิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่ขนาดใหญ่ที่แสดงความเป็นเมือง ข้าพเจ้าจึงมุ่งเน้นถ่ายภาพเหล่านี้ เพื่อนำมาตัดสไลด์คัดเลือกภาพที่เหมาะสมกับแนวคิดที่สุด ก่อนนำภาพเหล่านั้นมาปรับแต่ง จัดวางและแสดงร่วมกับภาพหมวดอื่น ๆ

ภาพประกอบ 3.2 : ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

กรุงเทพ ฯ หมายเลข 2 พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.1.3 ภาพภูมิทัศน์ในชนบท

การถ่ายภาพสถานที่ต่าง ๆ ในชนบทนั้น ข้าพเจ้าใช้วิธีการขับรถตระเวนไปตามจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งภาพภูมิทัศน์พื้นเพความเป็นอยู่เดิมของคนต่างจังหวัดที่ข้าพเจ้าได้ถ่ายภาพมาให้ใกล้เคียงสภาพสถานที่แวดล้อมบ้านเกิดที่อยู่ในความทรงจำของเขา อาทิ ภาพไร่สวน นาข้าว ภูเขา หนองบึง อ่างเก็บน้ำ ทะเล ท่าเรือ ตลอดจนบ้านในชนบท โดยข้าพเจ้าได้ออกเดินทางตระเวนถ่ายภาพทั้งหมด 16 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ จันทบุรี ตราด นครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย เชียงใหม่ เชียงราย สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และพัทลุง

ข้าพเจ้าจะจดเส้นทางไปที่ที่ชาวบ้านอาศัยและดำเนินชีวิตแบบชนบทจริง ๆ โดยไม่ไปถ่ายตามสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญต่าง ๆ เนื่องจากต้องการสื่อถึงชีวิตแบบชนบทของคนต่างจังหวัดให้มากที่สุด ดังนั้นภาพภูมิทัศน์ต่างจังหวัดที่ถูกบันทึก และนำมาจัดแสดงจึงเป็นภูมิทัศน์ที่แสดงถึงความงามและบอกเล่าบรรยากาศของชนบท มากกว่าการนำเสนอความงามของสถานที่ท่องเที่ยวที่พบเห็นทั่วไปตามสื่อต่าง ๆ

ภาพประกอบ 3.3 : ผลงานนิทรรศน์ชั้นที่ 3

ท้องถิ่นแม่แตง เชียงใหม่ พ.ศ. 2554

3.2 ขั้นตอนการปรับแต่งและอัดภาพ

หลังจากทยอยได้ภาพต่าง ๆ ข้างต้นมาแล้ว ข้าพเจ้าทำการคัดเลือกในส่วนของภาพบุคคลที่เหมาะสมทั้งใบหน้า บุคลิก การแต่งกาย วัยและอาชีพ ในส่วนของภูมิทัศน์ต่างจังหวัด ข้าพเจ้าเลือกภาพธรรมชาติหรือชนบทที่ดูแล้วสบาย รู้สึกถึงความเป็นต่างจังหวัดที่มีวิถีที่สงบ เรียบง่าย ส่วนภาพภูมิทัศน์ในกรุงเทพฯ นั้น ข้าพเจ้านั้นเลือกอาคาร หรือหมู่ตึกที่มีมากมายที่แสดงถึงความเป็นวัตถุนอกจากนี้ข้าพเจ้ายังได้ค้นพบภายหลังจากการออกไปถ่ายภาพมาหลายครั้งว่า ในกรุงเทพฯ แล้ว ข้าพเจ้าไม่สามารถมองเห็นสิ่งที่สวยงามได้เลย มีแต่เพียงอาคารสมัยใหม่ที่ดูงดงาม แต่นั่นก็ยังไม่แฝงถึงความแข็งและความไร้ซึ่งชีวิต ส่วนสิ่งอื่นในกรุงเทพฯ ข้าพเจ้าแทบมองไม่เห็นความงามเลย

จากนั้นเมื่อคัดเลือกภาพได้แล้ว ข้าพเจ้าจะนำสู่กระบวนการผลิตภาพ ซึ่งหากเป็นภาพจากฟิล์ม (ซึ่งใช้เป็นส่วนน้อยมาก) ก็จะทำการล้างฟิล์ม ให้มีค่าบวกหรือลบในระดับที่ขึ้นอยู่กับสภาพแสงที่ถ่ายลงบนฟิล์มม้วนนั้น ๆ จากนั้นนำมาอัดลงบนกระดาษด้วยการฉายแสง ผ่านฟิล์ม และฟิลเตอร์ระดับความแตกต่างกันของระดับอ่อน แก่ ของแสง ลงบนกระดาษอัดที่ข้าพเจ้าเลือกเป็นแบบด้าน ปรับตัด จัดสัดส่วนบนล่างและซ้ายขวาของภาพให้เหมาะสมตามที่ต้องการ แต่งความเข้ม ความอ่อนของโทนสีเทาตามส่วนต่าง ๆ ของภาพ แล้วนำมาลงในน้ำยาตามอุณหภูมิที่ตั้งไว้ตามความเหมาะสม แล้วขึ้นล้างน้ำจากนั้นนำมาผึ่งให้แห้งเพื่อนำมาใช้งาน

ส่วนภาพที่ถ่ายด้วยระบบดิจิทัล ภาพดั้งเดิมจากการถ่ายด้วยระบบนี้ ถูกบันทึกเป็นภาพสีทั้งหมดก่อน เมื่อได้ภาพที่เลือกแล้วจึงทำการปรับแต่ง โดยเริ่มจากปรับในโปรแกรม bridge เพื่อปรับภาพเบื้องต้นให้พร้อมสำหรับการปรับรายละเอียดหลักในโปรแกรม photoshop จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการทางศิลปะ ในภาพรวม มีการปรับตัด จัดสัดส่วนบนล่างและซ้ายขวา การพิจารณาว่าภาพใดควรเป็นสีหรือปรับเป็นขาวดำจึงจะสามารถสื่อความรู้สึกอารมณ์ได้มากกว่า การปรับสีหลักต่าง ๆ การเพิ่มลดอุณหภูมิสี ปรับแก้ส่วนของสีดำที่เป็นความมืดและส่วนของขาวที่เป็นความสว่าง ความอ่อน ความเข้มของแสงในภาพรวม ปรับความเข้ม ความอ่อนของโทนสีเทาตามส่วนต่าง ๆ ปรับความกระจ่างชัดของภาพ ความอึมครึมของสี

เมื่อปรับในภาพรวมข้างต้นแล้ว จากนั้นทำการพิจารณาส่วนต่าง ๆ ในรายละเอียดของภาพ เพื่อปรับแต่งเฉพาะบางส่วนของภาพนั้นให้เหมาะสม มีความงาม และสามารถสื่อความรู้สึกออกมาตามอารมณ์ที่ต้องการให้มากที่สุด เช่นบางส่วนของใบหน้า เช่นดวงตา โหนกแก้ม ปกแก้ม สำหรับภาพบุคคล หรือสำหรับภาพวิวทิวทัศน์เช่น บางด้านของผนังเขา หรือทิวต้นไม้ แสงและเงาของลำธาร เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งสำหรับการแต่งภาพด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของข้าพเจ้าคือ ต้องการให้เหมือนจริงตามธรรมชาติ และไม่ให้ออกมาดูเกินจริงจากที่ตาคนทั่วไปมองเห็น

เมื่อได้ภาพตามที่ต้องการแล้ว จึงนำมาอัดลงบนกระดาษอัดดิจิทัล ที่ข้าพเจ้าสามารถเข้าไปควบคุมภาพจากหน้าจอคอมพิวเตอร์ ให้อัดออกมาเป็นภาพบนกระดาษที่เหมือนกับภาพที่เราสร้างมา และต้องการให้เป็นทุกประการ

3.3 รูปแบบการนำเสนอผลงาน

ข้าพเจ้านำภาพทั้งหมดที่มีทั้งภาพบุคคลและภาพภูมิทัศน์ ทั้งภาพสีและขาวดำ มาวางแผ่นบนพื้น แล้วค่อย ๆ พิจารณาเลือกภาพต่าง ๆ เมื่อคัดเลือกภาพได้ตามแนวความคิดที่วางไว้ ข้าพเจ้าจัดวางภาพภูมิทัศน์ชนบทขึ้นก่อน โดยติดตั้งไว้ทางฝั่งซ้ายมือของผนังที่แสดงงาน และภาพภูมิทัศน์เมืองไว้ทางฝั่งขวามือ จัดเรียงภาพบุคคลไว้เป็นกลุ่มในส่วนตรงกลางระหว่างภาพของสถานที่ทั้งสอง ซึ่งผู้ชมสามารถเสพและตีความหมายไปได้หลากหลายตามประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละคน โดยทั้ง 3 หมวดของภาพจะถูกคัดมาจัดแสดงและนำเสนออย่างละประมาณ 10 ภาพ รวมทั้งสิ้นประมาณ 30 ภาพ